

Károly

1911. JUNIUS 15.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

L. ÉVF.

KÖZLÖNYE

12. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti :

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☼ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz. II. em.

≈ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közölhetnek. ≈

(Telefon : 37—22.)

Erdőgazdasági kérdések.

Röviden már megemlékeztünk arról, hogy az 1911. évre vonatkozó földmivelésügyi költségvetés tárgyalása mily számos oly mozzanattal birt, amelyeket hallgatólag nem mellőzhetünk. Mint hű krónikásai a magyar erdőgazdaság terén felmerülő minden fontosabb jelenségnek, alábbiakban bővebben foglalkozunk a költségvetés tárgyalása alkalmával idevonatkozóan történt nyilatkozatokkal, nem mulasztva el, hogy azokat a szükség szerint kritikailag is méltassuk, mi mellett még mindig szükséges hogy egyik kimagaslóan fontos kérdést, a Beksics-féle birtok kicserélést, amely sokkal nagyobb jelentőségű, semhogy szemleszerű közleményünkben érdeme szerint volna tárgyalható, jelen soraink keretéből kiemelve, külön tanulmány és méltatás tárgyává tegyük.

Papp Géza előadó igen rokonszenvesen és hozzáértéssel foglalkozott az erdőszettel, melynek nagy közgazdasági fontosságát felismeri, és az erdőtisztekkel is, kiknek működését méltányolja és jogos kívánságait pártolja:

A magyar állami mezőgazdasági életnek jelentékeny részét képezik az állami erdők kérdése és az állami erdőkkel összefüggő nagy gazdasági kérdések. Hiszen több millió kataszteri holdat tesz ki az a terület, amely Magyarországon állami erdőket képezvén, annak mikénti felhasználása, fejlesztése és annak gazdasági okos beosztása egy nagy és jelentőségteljes tényezőjét képviseli a mi földművelésügyi politikánknak. Habár ma az államerdők talán nem is nyújtanak olyan nagy jövedelmet, mint amennyi magángazdálkodás mellett előállítható volna, mindazonáltal figyelemre méltó az a gondoskodás, amelylyel a földművelési miniszter az állami erdők kezelésének kérdése körül egyes kérdéseket fölvet. Az állami erdők nagy nemzeti mezőgazdasági és szociális jelentőséggel bírnak; talán még nagyobbban fognak bírní a jövőben, amikor Magyarország birtokpolitikájának mikénti elintézésére az erdők kérdése lényeges befolyást és irányítást fog gyakorolni.

És amikor a magyar állam erdőkezelésének kérdésével foglalkozom, lehetetlen, hogy meg ne emlékezzem azokról, akiknek gondoskodására bízott a magyar állami erdők kezelésének mikéntje. S amikor ezt teszem, meg kell emlékeznem azokról a kívánságokról is, amelyek a magyar kir. erdőtisztek körében felhangzottak az ő előléptetési és fizetési viszonyaik javítása szempontjából és én a magam részéről annak a felfogásnak akarok e helyen kifejezést adni, hogy igenis, azokról az erdőtisztekről, akik a magyar állami erdőkezelés mikénti vezetésébe jelentékeny részszel befolyanak, és akiknek odaadó munkásságától függ a magyar állami erdészetnek a fejlődése és annak a nagy nemzeti munkásságban való szereplése, azokról a férfiakról, akiket e részben felhasználunk és akiket ezen nagy kérdések mikénti irányításában jelentékeny munkásoknak ismerünk el, kettőzött kötelességünk gondoskodni, és a lehetőség határain belül az államkincstár megterhelésénél elmenni addig, amíg az ő jogos kívánságait mi kellő kielégítésben részesíthetjük. (Helyeslés a jobboldalon.)

Hiszen ezen állami erdőtisztek az ország periferiáin és különösen a nemzetiségi vidékeken nagy hivatást teljesítenek, és nekünk ezen férfiakat méltánylásunkkal a kellő jutalomban is kell részesítenünk. (Helyeslés a jobboldalon.) Azt hiszem, lehetséges lesz megtalálni az utat és módot erre; mindenesetre a földművelésügyi miniszter úr jóakarátán nem fog mulni az, hogy ezen jogos kívánságoknak eleget is tegyen, és ne három éven belül, hanem rövidebb idő alatt ezen kívánságokat teljesítésbe vihesse át. (Helyeslés a jobboldalon.)

Az állami erdők tétele egyik jelentékeny részét képviseli a földművelésügyi költségvetésnek, amennyiben kiadásai 15,700.000 koronával, bevételei 21,900.000 koronával vannak felvéve. Itt némi eltérést találunk a multhoz viszonyítva, de ez a termelési, valamint a faszükségleti viszonyoknak kellő mérlegelésével állítatott be, és csak helyeselhető az a földművelésügyi politika, amely a földművelésügyi tárca ezen számszerű tételében megnyilvánul.

Gondoskodása tárgyát képezik a földművelésügyi kormánynak mindazon kérdések, amelyek az erdőszítéssel összefüggésben állanak és amelyek a mi erdőszítésünk ügyének előmozdítására szolgálnak. Különös gond fordítatik az erdőszítésekre, a kopárterületek befásítására, az erdőkisérleti ügyek rendezésére.

Hiszen ezek általános szükségét fedeznek, amennyiben ez irányban a földmivelésügyi kormány czéltudatos munkásságát biztosítják olyan téren, ahol a magántőke ilyen nagy áldozatokat talán nem hozhatna meg és egy időre improduktív befektetéseket a magántőkétől talán nem is várhatunk. Ez áll a kopárterületek befásítására, amely nemcsak erdősítési szempontból bir jelentőséggel, hanem abból a szempontból is, hogy ezen területek a magyar kultúrának és gazdasági életnek megmentessenek, hogy esőmosások által tönkre nem téve, a jövő nemzedéknek ugy a területek, mint az azokon felsarjadzó erdők is, mint közgazdasági érdekek, biztosítsanak. (Helyeslés.)

Az állami erdőtisztek ügyének legmelegebb pártfogója *Tallián Béla* egykori földmivelésügyi miniszter volt, kinek szavai annál nagyobb súlytal esnek latba, mert közvetlen tapasztalatból, az erdészeti adminisztráció belső és külső működésének ismeretéből merithette azt a meggyőződést, hogy az állami erdőtisztikar érdemes pártfogására és a teljesítést még mindig váró kívánságai teljesen jogosak és méltányosak. Mindenben találó fejtegetéseit, amelyekért az államerdészeti tisztikar őszinte hálával viseltetik volt minisztere iránt, alábbiakban szószerint idézzük:

Az állami erdészek státuszrendezésének kérdését az előző kormány az 1910. évi költségvetésben úgy kívánta megoldani, hogy 344.000 koronával javította volna az állami erdészek javadalmazását. Ezzel szemben az 1911. évi költségvetés restringálta azt a 344.000 koronát 233.000 koronára, tehát 144.000 koronával kevesebbet vett fel, mint az előző kormány. Ez már magában véve meglehetősen csalódás az erdészek részére. Nagyobb csalódást képez azonban a költségvetés indokolásában a XX. fejezetnek 2. pontja, mely egyuttal kimondja azt is, hogy nemcsak kevesebbet kapnak, mint ami már meg lett ígérve, hanem az ujonnan kinevezett m. kir. állami erdészekről elvonatik a föld- és a fajárandóság.

Ha ez így keresztülvitetik, ennek konzekvenciája az lesz, hogy a státuszrendezés nem javítást, hanem 90.000 koronával való visszaesést jelent. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) És pedig miért? Mert a státuszrendezés előtt a fa- és földjárandóság értéke az erdészeknél 310.000 koronát tett ki. A mostani státuszrendezéssel előirányzott javítás 230.000 koronát tesz ki, tehát adunk a földmivelésügyi minisztérium alatt álló állami erdészeknek 230.000 koronát és elveszünk tőlük 320.000 koronát. Bocsánatot kérek, egy törvénynek az élet igényeihez kell alkalmazkodni és ha már egy státuszrendezést akarunk csinálni, annak nem retrográd, hanem fejlődő, előmeneteli irányban kell nézetem szerint történnie. (Helyeslés a jobboldalon.)

Méltóztatassanak megengedni, hogy teljes rövidséggel szólhassak ehhez a kérdéshez. (Halljuk! Halljuk!) Állami erdészeink legexponáltabb közegei az állami szolgálatnak. (Igaz! Ugy van!)

Nem szükséges magyaráznom senkinek, hogy a periferiákon, a legmesszebben fekvő vidékeken, nemzetiségek között, elszórtan olyan helyeken laknak, ahol

az intelligenciának és a kulturának teljes hiányát kell érezniök. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és a baloldalon.) Ezeknek az erdészeknek se mulatságuk, se élvezetük, csak a világtól elzártan való kötelességteljesítés az osztályrészük. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és a baloldalon.) Ezeknek az egyéneknek még az a hátrányuk is megvan, hogy míg a többi állami tisztviselőknél a fűtési szükséglet évente maximálisan 5—6 hónapra terjed ki, addig az erdészeknek a hegyek között Mármarosban, Liptóban s egyéb magas helyeken 9—10 hónapig kell fűteniök. De ez magában nem elég, mert azoknak a fűtése 20—25 fokos hideg mellett sokkal több fát vesz igénybe, mint a mi fűtésünk 10—15 fokos hideg mellett. Ez az egyik része a dolognak. Már most ami a földilletményt illeti: elvegyük azoktól az emberektől azt a kis földet, ami háztartásuk ellátására szükséges és szükségleteit fedezi, ebből látják el tehenüket és lovakat? Elvegyük azt a néhány hold földet, amely az államnak értékében igen-igen csekély dolgot jelent, de annak az embernek mindenesetre nagy érték? (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon és a szélsőbaloldalon.)

Az államnak az a két hold vajmi csekély értéket reprezentál. De ha hozzáteszem azt is, hogyha az erdészlak melletti két kis hold földet egy falubeli ember bérli ki és termel rajta az erdésznek az orra előtt mindenféle terményt, akkor a falubeli embertől az erdésznek kell megvennie azokat, hogy megélhessen, mert ha meg nem veszi tőle, akkor 20—30—40—50—60 kilométernyire kell a legközelebbi városba bemennie a piacra és ott kell beszereznie a háztartáshoz a családjának szükséges zöldséget és egyéb veteményt, hogy meg tudjon élni. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) E nélkül a csekély földterület nélkül az erdészek nem tudják családjukat ellátni, teheneiknek, lovaiknak nem tudnak eleséget adni és így szolgálatuknak sem tudnak eleget tenni. (Ugy van! Ugy van! a jobb- és baloldalon,)

Mindezek olyan dolgok, amelyekkel nézetem szerint áldozatot nem hozunk, mert hiszen tényleg nem emeljük az állami költségvetés idevonatkozó tételeit, csak azt adjuk meg, ami eddig megvolt: Megadjuk ennek a publikumnak a megélhetés lehetőségét és nem állítunk fel 20—30 esztendő mulva egy kettős kategóriát, mert hiszen kettős fizetési kategória lesz belőle, az bizonyos, (Helyeslés a jobb- és a baloldalon.)

Az egyik kategória, amely most megmarad, megkapja mindazt a járandóságot, ami eddig volt, aki azonban ujonnan lesz kinevezve, nem kapja meg, tehát az irigységnek és a visszaélésnek igen tág tere lesz. (Igaz! Ugy van! a jobb- és a baloldalon.) Elvégre emberek is vagyunk és méltóztassék megengedni, de az az erdész, akinek udvarában és kertjében van a kincstárnak egész fája, megvegye a fát az államtól pénzért a fűtésre? Mikor ott áll a ló a zab előtt, be van annak kötve a szája? Engedelmet kérek, minden gyanúsítás és minden személyi célzás nélkül csak mint elvet állítom fel: képzelhető-e, hogy az ember már csak természeténél fogva is ne biztattassék fel és visszaélésre ne ragadtassa magát? (Ugy van! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Én azt hiszem, hogy ez nem méltányos, de nem is igazságos és nem is helyes. (Élénk helyeslés a jobb- és a baloldalon.)

De van még egy főmomentum, amelyet fel kell hoznom és ez meggyőződésem szerint az, hogy miután az előző kormány az 1910. évi költségvetésbe ezt felvette és azt a költségvetést a mostani kormány betervezte, tény, hogy az előző kormány eme eljárása a mostanira is erkölcsileg kötelező. (Igaz! Ugy van! a jobb- és a baloldalon.)

Méltóztassék megengedni, hogy erre vonatkozólag röviden csak felolvassam azt a leíratot, amelyet az előző kormány földmivelésügyi minisztere intézett az Országos Erdészeti Egyesület elnökségéhez és amelyben a többi között ezt mondja (olvassa): „Sikerült kieszközölnöm, hogy a földmivelésügyi tárca 1910. évi költségvetési előirányzatában a tárca ügyköréhez tartozó állami erdőtisztítási állások összessége már szintén ugyanolyan százalékarány szerint soroztassék be az egyes fizetési osztályokba, mint amely százalékarány a főiskolai előképzettséget kívánó állami szolgálati ágazatra nézve általánosan megállapított és miután az időközben összegyűjtött adatokból arról győződtem meg, hogy az erdőtisztítási eddigi mellékletményeit sem a személyzet, sem a szolgálat érdekeinek sérelme nélkül megszüntetni nem lehet, az említett létszámrendezést akként vétetem fel a költségvetési előirányzatba, hogy az állami erdőtisztítási a fa- és földilletménynek, mint rendszeresített mellékletménynek élvezetében továbbra is megmaradjon“.

Ezt az előző kormány leíratban közölte az egyesülettel és ez a tagjaival és ezek most ezt tudva, természetes izgalomban vannak, hogy a kormány ígérete meg lesz változtatva.

Ez a kormány folytatása az előző kormánynak, a jogfolytonosság nézete szerint megkívánja, hogy amit az egyik kormány megígért, az a másik kormánynak is erkölcsileg kötelező. (Élénk helyeslés.) Ennek következtében azzal a tiszteletteljes kérelemmel járulok a földmivelésügyi miniszter ur önagyméltósága és az ő útján az összes kormányhoz: (Élénk helyeslés.) miután meggyőződésem szerint az 1911. évi költségvetést megváltoztatni már nem lehet, mert ez megint komplikációkkal is járna, méltóztassék a földmivelésügyi miniszter urnak és a kormánynak a Ház hozzájárulásával kijelenteni azt, (Halljuk! Halljuk!) hogy az 1911. évi költségvetésben kontemplált státuszrendezést nem tekinti véglegesnek, hanem azt újabb megfontolás tárgyává fogja tenni és azt, hogy az újonnan kinevezendő erdőtisztítási föld- és fajárándóságát illetőleg fenn kívánja a régi helyzetet tartani és azt a jövőben is az illetőknek meg kívánja adni. (Élénk helyeslés.)

Bornemissza Lajos a kincstári erdők igazgatását dicséri, de ugylátszik csak azért, hogy az állami kezelés alatt álló erdők adminisztrációján annál nagyobbat üthessen. Valóságos karrikatúrát rajzolt erről, természetesen a legelők korlátozásával kapcsolatosan, egészen abban a régi szellemben, amelyben a legelőkérdés most tíz éve Sáros vármegyéből panaszos útjára kelt. Kénytelen azonban elismerni, hogy az erdőtisztítók, bármennyire is helyteleníti működésüket, elvégre is csak törvény és kötelesség szerint járnak

el, ami legjobb dicséretük, de egyuttal nem csekély mértékben czáfolata is annak, hogy annyira káros módon működnek.

Az erdészeti közigazgatás körülményességén és lassuságán lehet és kell segíteni, de éppen az erdészeti érdekeknek a mostaninál is teljesebb megvédése végett; mert pl. annak a rendkívüli felhasználatnak értékesítésénél is, amelyről Bornemissza szólott, vég-eredményben bizonyára az illető község járt jól, némi késedelemmel bár, de mégis megkapva a reális értéket, míg máskülönbén gyorsabb és könnyelműbb eljárás mellett talán a favásárlóknak a kényszerhelyzet kiaknázására irányuló esetieges törekvése sikerül s a község károsodik. Nem ismerjük a konkrét esetet, de más, előttünk ismeretes esetekben igen nagy vagyonkárosodástól óvta meg az erdészeti adminisztráció községeinket és a volt urbéres közönségeket s így volt ez valószínűleg ebben az esetben is. Bornemissza idevágó felszólalása egyébiránt következően hangzott:

Nekem az a felfogásom, hogy évtizedek előtt kevés súlyt fektettek az erdőre, de annak jelentősége, közgazdasági fontossága évről-évre előbbre halad. Hiszen érdeklél olvassuk a költségvetést és az indokolást, hogy maga az állam hány száz millió értékű erdővel rendelkezik; ismerjük a vidék lakóit és szomszédjait, ismerjük annak az erdőnek jelentőségét, ismerjük annak fontosságát nemzeti és szociális szempontból. A földmivelésügyi miniszter ur már kezdetben, mikor minisztériumát átvette, azon elismerésre méltó elhatározásra jutott, hogy a kincstárnak erdőbirtokait szaporítja a Felvidéken. Ezért csakis elismerés és hála illeti a Felvidék részéről. De méltóztassék elhinni, ha a Felvidéken maga az a szántóföld a kisgazdák kezébe jut és az erdők is elosztatnak, ott nincs védbástyája az államnak, nincs ki gondolja azt a népet s akkor azon különös helyzetbe jutunk, hogy Magyarországnak határszélei ki vannak téve a szomszéd ellenségeknek, de egyuttal a belső ellenségek demagógiájának is.

Amikor én a legnagyobb elismerésemet nyilvánítom a kincstári erdők kezelésére nézve, — hisz adatok mutatják, hogy annak kezelése évről-évre több jövedelmet hoz, annak nemzeti missziója és jelentősége általános és közismert dolog, — másrészt azonban sajnálattal kénytelen vagyok megbírálni a földmivelésügyi minisztériumnak az állami kezelés alatt lévő erdők és kopárterületek rendezésénél kifejtett politikáját.

Az erdőnek fejlesztése és gondozása nagy állami és nemzeti kérdés. Az erdőtörvénynek az az intézkedése, hogy a közös erdőterületeknek kezelését, a felhasználását törvényileg szabályozza, általában közelmert, megfelelő intézmény, amennyiben egyrészt a visszaéléseknek gátat vet, másrészt meg az értékesítést előmozdítja és a vagyont kíméli, ápolja s a községeknek a jövőre nézve biztosítékot nyújt. De az államilag kezelt közös községi erdőterületeknél egészen más képet vagyok kénytelen a t. Háznak szíves figyelmébe ajánlani. Az erdők és a

legelők kérdése minden kulturállamban nagyfontosságú kérdés; ez a két faktor támogatja egymást, ez a két faktor kiegyenlíti egymást, Magyarországon azonban állandóan ellenséges viszonyban van egymással. A legelőnek, amely biztosítéka a Felvidék megélhetésének — már állattenyésztési szempontból — legnagyobb ellensége az erdészeti hatóság. Nem azért ellensége, mintha ellensége akarna lenni, de előtte mindig csak az erdészet, az erdészeti statisztikai kimutatások lebegnek. Nem kísérheti figyelemmel, mert neki tulajdonkép a törvény ad kötelességet, a törvény szabja meg tevékenységét és a törvény szabja meg azokat a retortákat, amelyeken keresztül az ily legelői vagy erdőkérdésnek át kell mennie.

Hogyan állunk a gyakorlati életben? Az erdőőr jelentést tesz a gondnoknak, a gondnok az erdőhivatalnak, az erdőhivatal a felügyelőnek, a felügyelő a közigazgatási bizottságnak, a közigazgatási bizottság felterjeszti az ügyet a központba. A központ újból felvilágosítást kér, megint végigmegy a dolog a retortákon. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Ujból leküldik javaslatétel és véleményezés végett, megint keresztülmegy a retortákon, úgy hogy a legegyszerűbb kérdés rendezése gyakran két-három évig tart. Ezt képes volnék gyakorlati adatokkal is bizonyítani, de nem fogom a t. Ház türelmét sokáig igénybe venni. (Halljuk! Halljuk!) Csak azt ajánlom szíves figyelmébe a t. miniszter urnak, — akiben megvan a hajlandóság és akinek széles látköre van, — hogy neki igen könnyű a helyzete. Neki e törvények megalkotásában semmi része nem volt; ő átvett egy kormányzást, amelynek tevékenységét figyelemmel kíséri, ő van hivatva, hogy a hibákat javítsa, és ő van hivatva arra, hogy szükség esetén törvényjavaslattal segítsen a bajon és sérelmen. (Ugy van! a jobboldalon.)

Hogy mily fontos a legelőkérdés a Felvidékre nézve, azt nem szükséges ecsetelnem, hiszen az köztudomású dolog. De hát mihelyt az erdőhatóság megtudja, hogy legelő van egy községben, mindjárt kiszáll, megtekinti, hogy alkalmas legelőterület-e vagy nem, és többnyire az a vége, hogy ez feltétlenül erdőtalaj. (Igaz! Ugy van!)

Már most méltóztassék felvenni, hogy én egy tisztelt torontáli vagy bács megyei képviselőtársamat felkérem, hogy jöjjön a Felvidékre és mondjon ítéletet, hogy az a szántóföld alkalmas-e szántóföldnek, mondjon ítéletet, hogy az a legelő alkalmas-e legelőnek. Azt fogja mondani, hogy ez sem nem szántóföld, sem nem legelő, szaladok innen, hogy ezt a nyomoruságot ne lássam.

De a gyakorlati életben egészen másképp vagyunk. Mert a sovány minőségű földeket művelik a lakosság széles rétegei nagy számban, azt a legelőt állattenyésztés céljaira fordítják községek és községek, amelyek adót fizetnek, amelyek az állami szolgáltatások minden részében tevékenyen közreműködnek. Mit csinálunk e községekkel, ha minden feltétlenül erdőtalaj és mindent beültetnek? Akkor a községeket vagy át kell telepíteni, vagy valami gyarmatügyi politikával valahová el kell küldeni. (Ugy van! a jobboldalon.)

Mert, t. képviselőház, azt ne méltóztassék mint komikumot venni, hogy nálunk a Felvidéken, ahol a föld alig terem és a legelő is állítólag sovány, ott százezrei a népnek mégis megélik. A munka, a szorgalom, a kitartás és tulajdon-

képen a szerény igények, ezek tartják fenn ezt a népet a maga összességében. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) A panaszok a Felvidékről mindég állandók, de nem panaszkodik senki, hogy az a föld rossz, az a legelő sovány, hanem azt, hogy egy kis erdőterület, mondjuk 5–6 holdas erdőterület, mely az ő tulajdona és amelyen legeltetni akar, egyszerre állami kezelésbe megy át. Jön egy bizottság, megcsinálja az üzemtervet; jön egy bizottság, megállapítja a szolgálati szabályokat; jön egy bizottság, megválasztják a közbirtokossági elnököt, ezt a választást megsemmisítik, az üzemterveket revideálás végett átküldik, egy év múlva visszajön revideálva az üzemterv és az első dolog, anélkül, hogy az állam kezelte volna az erdőket, az, hogy két-három évi erdőőri hátralékot kell fizetni; ez a legelső. (Igaz! Ugy van!)

Ez nem pártkérdés, t. képviselőtársaim, ezt szóba hozni minden képviselőtársamnak kötelessége, mert ha nem teszi meg, nem tesz eleget kötelességének. (Helyeslés.) Én megadom az elismerést és a köszönetet ott, hol a végrehajtás megfelelő, hol a törvényt nem kell reformálni; de kritikától sohasem fogok tartózkodni, mert ez képviselői kötelességem. (Helyeslés.) Nehogy azon tisztelt tisztviselők, kik ezekben a szerencsétlen büntető expedíciókban szoktak részt venni, azt higgyék, hogy ez személyük elleni feltevés, vagy pedig bizonyos nem jóindulatú kifejezés — én azoknak a működését, buzgalmukat, munkásságukat elismerem és ennek a Ház színe előtt is kifejezést adok. Én az összes bajokat a cenzalizációnak, az adminisztráció hiányosságának és a törvény hiányainak tulajdonítom. Mindazon állami tisztviselők és kormányközegek, kik ezen tevékenységben részt vesznek, ne vegyék a maguk személyére a mondottakat; ez egy kormányzati hiba, egy kormányzati baj, mely felett azonnal napirendre nem lehet térni; itt okvetlenül dolgozni és reformálni kell, hogy azt a szegény felvidéki népet az állam tekintélyének megnyerjük és hogy az állam tekintélye és a köztisztviselők iránt bizalommal viseltessék, mert ennek a hiánya minden rossznak a kuforrása. (Helyeslés.)

A legelőterületekre nézve azon szerencsés helyzetben vagyok, hogy a miniszter urnak rövid kormányzása alatt is már egy nagy haladást látok. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Az az akciója, hogy a legelők felujtására és egyáltalában legelő-beszerzésre sikerült neki nagyobb összeget a költségvetésbe felvenni, már magában véve is jóindulatot mutat és kilátásba helyezi, hogy a legelő tekintetében a mi népünk jobban lesz támogatva és segítve. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Csak nagyon figyelmeztetem a t. miniszter urat, ha ez a rendszer fenmarad, hogy ezen legelőktől legalább is egy jóidőre méltóztassék az erdészeti hatóságokat távoltartani. (Derűtség és helyeslés.) Mert ha a nagy pénzzel és áldozattal beszerzett legelőterületekre valaki véletlenül azt mondja, hogy feltétlen erdőtalaj vagy kopárterület, akkor ott nem fog legeltetni senki. (Ugy van!)

És megvallom őszintén, hogy legelőterületeknél igen nehéz viszonyok vannak a Felvidéken. Azt nagyon jól méltóztatnak tudni felvidéki képviselőtársaim, hogy az arányosítás alkalmával az urbéreszek többnyire erdőben kapták ki illetőségüket, illetményüket, miután akkor nem volt oly intenzív a gazdálkodás, a szántóföldeknek nagy része legelő volt, azokat nem kultiválták, nem volt oly nagy szükség rájuk és az illető földesurnál kis szolgálat ellenében legelőt

lehetett kapni. De ma itt állnak a községek, megvan az erdőterületük és konstátálhatom, hogy — e kérdést igen gyakran tanulmányozom — vannak községek, ahol 6—700 darab legelőmarha van, legelő nélkül, mert összes legelőterületük mindössze 24—25 hold, az erdő elfoglal minden legelőterületet.

Már most a fa kihasználása is bizonyos nehézségekkel jár, — mert erre is rá kell térnem, hogy a képet a t. Ház a maga teljességében lássa, de egyuttal szolgálatot vélek teljesíteni a t. miniszter ur irányában, midőn a Ház színe előtt a faértékesítési eljárásra nézve elmondom kritikámat — (Halljuk! Halljuk!) és ha valamely községben iskolát akarnak építeni s költségre van szükség, az erdészeti hatósághoz fordulnak, hogy engedje meg több évi osztag kivágását, hogy az így befolyó jövedelemből a költségeket a község fedezhesse.

A hatóság belátja ennek szükségét, engedélyezi, mondjuk, egy 10—12 évi osztag kivágását és e határozat vétele után a község kiadja a vállalkozónak építés végett az iskolát, két-három hónap múlva az iskola készen is van és a vállalkozó várja a pénzét. De mi történik? Felbecsülik az erdőt, kiírják az árverést, de a községek nem kapják meg a megajánlott összeget, tehát az árverést beszüntetik. Felírnak erre a központba s elmondják, hogy a fa ára olcsóbb lett, a fa pudvás, már kihasznált, a jobb minőséget már eladták s csak a rosszabb maradt, lehetetlen tehát azt az árat elérni, amelyet a központ kíván. A központ erre azt mondja, hogy olcsóbban nem szabad eladni. Lejönnek az akták újból, megbecsülik az erdőt és a vége az, hogy mihelyt az iskola kész, a mesteremberek összessége beperli a községet, hogy fizessen. Két-három évig tartó perek vannak, amíg a község ahhoz jut, hogy a fát képes eladni és annak értékével a mesterembereket kielégíteni.

Ha a nép és a község az ilyen hosszadalmas eljárást látja, lehetetlen, hogy bizalommal viseltessék az adminisztráció iránt, (Ugy van!) mert a közigazgatási hatóságnak, vagy a vármegyének, melynek e kérdéseknél egyéb szerepe sincs, mint a végrehajtás, ez nem emeli a tekintélyét. A vármegyének itt közbeszólása nincsen, csak az a kötelessége, hogy az ítéleteket kézbesítse, vagy a végrehajtást elrendelje.

Aki parcellázni akar, parcellázzon polgári haszon mellett is és e tekintetben igen tiszteletreméltó akciózt fejtenek ki szövetkezetek, pénzintézetek, magánosok; de hogy hogyan parcellázza azt a birtokot, hogy képes-e azt a birtokot továbbra is okszerűen kezelni és képes-e azon gazdálkodni, arra nem gondol senki.

Ez ma, a jelenlegi viszonyok között, tulajdonképen az államnak kötelessége. Hiszen akkor nem történnének — lehet mondani — olyan abszurdumok, hogy eladatik egy birtok, egy erdő parcellázásra és felosztatik. Miért osztatik fel? Mert közös erdőt a jelen állami kezelés mellett senkinek sincs kedve fenntartatni. Azt mondják, fel van osztva, de határvonalakat kell kijelölni, különben nem vétetik magántulajdonnak. Olyan keskeny az a szalag, hogyha a határt kitisztítják, az erdőből nem marad semmi, kivágnak mindent. Ez nem erdőgazdaság, ez nem erdőpolitika.

Arra kell figyelni, hogy csakis olyan parcellázás részesüljön a létesítendő parcellázó bank támogatásában, amelynek gazdasági üzemtervét a minisztérium

a maga hatóságai által megállapítja, és ne engedtesék meg, hogy azokat az erdőket feldarabolják és azokat a legelőket felszántsák, vagy maguk közt felosztás. Mert azzal legyünk tisztában, hogy valamint a múltban nem sikerült a parcellázási és telepítési akció, ezentul sem fog sikerülni, ha ez az akció nem decentralizáltatik.

Az erdők parcellázását tehát *Bornemissza*, egészen helyesen, károsnak tartja, de úgy állítja oda a dolgot, mintha egyedül az állami kezelés elől oszlanának fel az erdők egyéni tulajdont képező parcellákká, holott erre nézve az esetek tulnyomó számában első-sorban üzleti érdekek, hogy ne mondjuk üzérkedési visszaélések bírnak döntő befolyással, mint pl. a székelyföldi arányosításoknál. Ahol az állami kezelés alól kívánt a közbirtokosság az egyéni felosztás útján szabadulni, ott ez az eljárás a maga oktalanságában hasonló ahhoz, ahogy népünk az állatszámálást kikerülendő, némely helyen inkább leölte vagy elvesztegette állatait, semhogy számbavétesse azokat. Helyeseljük *Bornemissza* ama felfogását, hogy minden parcellázás megengedhetőségére nézve vizsgálat tárgyává teendő, de kétségbevonjuk, hogy erre a mai önkormányzati vármegye alkalmas lenne.

Turkovich Vladimírnak a horvátországi állami erdőigazgatásra és a zágrábi erdészeti akadémia elismerésére vonatkozó kívánságaival külön czim alatt foglalkozunk.

Jákói Géza alább közölt felszólalása annál inkább lekötheti figyelmünket, mert a mostani országgyűlés első erdész képviselője volt, aki szót emelt.

Mélyen t. Ház! Már foglalkozásomnál fogva is — mert közel állanak hozzám az állami erdőtisztek, altisztek és az összes erdészeti alkalmazottak — azoknak jogos kívánságait én is joggal fejtegethetném itt, azonban erre részletesen kitérni nem akarok, csak utalok egyszerűen az Országos Erdészegyesület által megszerkesztett, a földmivelésügyi miniszter ur önamagmáltóságához intézett, s ha jól tudom, összes képviselőtársaimnak megküldött memorandumra s az abban foglalt igazságra. Nem foglalkozom ezzel a kérdéssel bővebben azért sem, mert ezt teljes megnyugvásomra helyesen érintette az igen t. előadó ur is, valamint a viszonyok ismeretét magánhordó, kézzelfogható, világos fejtegetéseivel meggyőzött ezen kívánságok jogos voltáról Tallián Béla mélyen t. képviselő ur is. Csak azt volnék bátor megjegyezni Tallián Béla képviselő ur egyetlenegy érvére, hogy én azt indokul a magam részéről nem tudnám elfogadni, mikor azt mondja, hogy az erdőtisztek jogos kívánatainak kielégítésére már ígéretet tett és azt kilátásba helyezte az előző kormány, sőt a költségvetésbe is felvette, s ebből folyólag ezt a mostani kormány respektálni tartozik.

Az én felfogásom az, hogy egy kormány intézkedését az utód respektálni tartozik, de olyan ígérettel, amelyet a változott viszonyok miatt, sajnos, beváltani nem lehet, szolidáris talán még sem kell hogy legyen. Abban a felfogásban vagyok, hogy az adott viszonyok és körülmények között a volt kormány is aligha tudta volna ezt az ígérését legalább az ország nagyobb megterhelhetése nélkül, beváltani.

Ha már ennyit foglalkoztam elhatározásom ellenére az erdészet ügyével, legyen szabad még kijelentenem, hogy igenis méltánylást érdemel kívánságuk teljesítése, mert ezek hosszú időn keresztül megszerezhető képzettség mellett köztudomás szerint az államnak periferiáin fekvő erdeihez vannak kötve, ott pedig nemzetiségi vidéken lakva, messze a kultúrterületektől, valóságos nemzeti missziót teljesítenek. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Emellett mindegyik tulajdonképpen bizalmi állást tölt be. Ezeknek kezelésére kiszámíthatatlan értékű nemzeti vagyon van bízva, hol egy kevés hiánya a szaktudásnak és gyengébb lelkiismeret oly kiszámíthatatlan károkat okozhatnának, melyeket egy egész emberöltőn át pótolni nem lehet. Tudjuk azt, hogy nemcsak nálunk Magyarországon, hanem mindenütt Európaszerte az okszerűtlen és célszerűtlen erdőgazdálkodás micsoda kiszámíthatatlan, káros következményekkel járt azáltal, hogy a devasztációnak kaput nyitott, vizmosások keletkeztek és elkopárosodás, elkarsztosodás lett a következménye.

Csak hála és elismerés illeti meg az 1879. évi XXXI. t.-cz. megalkotóit, hogy utját vágták ezzel a további erdőpusztulásoknak és erdőpusztításoknak, úgy hogy ma már nyugodt lélekkel állíthatom, hogy a Lengyel Zoltán igen t. képviselőtársam által is egyébként igen értékes beszédében felemlített, de mindnyájunk által ismert vizmosásos területek és helyenként az egyes vidékekre szomorúan tekintető kopasz hegycsúcsok és hegyoldalak keletkezése nem a mai, hanem a régi hibák és bűnök következménye. Ezeket a régi hibákat és bűnöket most már meglevő törvényünk mellett sem lehet oly hamar és oly könnyen, hanem csak nagy áldozatok árán és csak hosszú időn keresztül orvosolni.

Ha már ennyit foglalkoztam az erdőtisztek ügyével, az erdőtörvénnyel, legyen szabad ebből kifolyólag néhány szóval még az erdőtörvény némely intézkedéseire rámutatnom és e tekintetben az igen t. földművelésügyi miniszter ur szíves figyelmét felkérnem és az elmondandókat szíves jóindulatába ajánlom. (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Kétségtelen, hogy az erdőtörvény üdvös volt, üdvös ma is és üdvös is fog lenni, mindazonáltal mint minden meglevő törvényünknek, ennek is vannak gyengéi, vannak hiányosságai. Egyik intézkedésében talán enyhébb, mint kellene, míg viszont másik intézkedésében sokkal szigorubb a kelleténél. Nem akarom ezt sem részletesen fejtegetni, csak két körülményt említek. Az egyik az, hogy ott van az erdőtörvény 17. §-ában felsorolt birtokosok erdeje, tehát törvényes kezelés alá tartozó erdők. Ezeknek területéből is még az oly talajon álló részeket sem lehet kiirtani, melyek más művelési ág, tehát szántóföld, rét, legelő és kert czéljaira volnának használhatók, ha a kiirtani szándékoltt és más művelési ágban nagyobb hasznót hajtóan kezelhető területek helyett az illető birtokos a kiirtani

célzott terület termőkéességének is megfelelő termést biztosító területet nem akar vagy nem tud felajánlani és rekompenzáció gyanánt beültetni.

Bármennyire szeretem, bármennyire védem és gondoztatni kívánom az erdőket, nem vagyok annyira elfogult, hogy ezen intézkedést főleg olyan helyeken, ahol a népesedésre való tekintettel is a mezőgazdaságnak terjeszkedésre van szüksége, helyénvalónak tartanám. (Helyeslés jobbfelől.)

Ott van továbbá a legeltetési tilalom kérdése. Igen jól tudom, hogy az erdőtörvényre hivatkozással sok helyütt ott is tilalmaztatik a legeltetés, ahol a tulajdonképpen a marha szájával a faállományban, lábával a talajban majdnem semmi vagy alig észrevehető kárt okoz. Itt azonban, amennyire ismerem a viszonyokat, nem magát a törvényt kárhoztatom, hanem azt, hogy az egyéni elhatározásnak, az egyéni akaratoknak nagyon tág tér nyílik itt. Ezt nem tartom egészen helyesnek. Igenis megengedhetőnek tartom a legeltetést ott, ahol az érzékeny károk nem okoz, habár azt is jól tudom, hogy az erdőben termelt fű tápértéke a hasonló viszonyok között lévő nyílt legelőterületeken termelt fű tápértékének csak egy ötödrészét képezi; de dacára annak, érdeink legelőterületeinek minden igényt kielégítő rendezésére feltétlenül szükség van.

Bátor vagyok még utalni, t. képviselőház, a vadászati törvényre is. Ha jól emlékszem, az első indemnítási vita alkalmával egyik t. képviselőtársunk adott is be erre vonatkozólag egy határozati javaslatot, amelyet azonban annak idején a Ház nem fogadott el. Jőmagam is ellene szavaztam, t. Ház, nem azon felfogásból indulva ki, mint hogyha azt elvileg egyáltalában ellenezném, de csak azért, mert nem tartottam időszerűnek.

Most is abban a véleményben vagyok, hogy ennek rendezése miatt sokkal fontosabb ügyeinket ne hátráltassuk és megoldásukban ne gátoljuk. Annak a részleteire sem akarok bővebben kiterjeszkedni, hogy miért tartom szükségesnek ezen törvénynek revízió alá vételét, csak utalok arra, hogy ezt úgy nemzetgazdasági, mint méltánylandó szociális érdekek ismerem.

Tökéletlen intézkedése vadászati törvényeinknek a vadlelővesi és tilalmi időszakokra vonatkozó része is. Különösen helytelen gyakorlat fejlődött ki, t. Ház, a vadkárok megállapítása körül. Nem akarom ezt sem érdemileg bővebben tárgyalni. Tűrhetetlen, t. Ház, továbbá az a gyakorlat, amely a volt urbéres telkek, zsellérföldek és általában a közbirtokossági területeknek vadászati jogára való érvényesítése és az azokon való vadászati jognak gyakorlása körül kifejlődött. Senkinek sem lehet kifogása az ellen, ha egy kisbirtokos vagy kiskereskedő a maga vadászati szenvedélyének hódolva, ilyen vadászterületeket bérbe vesz.

Csak hogy gyakran nincsen kizárva az az eset, hogy a komoly árverező ellen táplált ellenszenvének sugallatát követve, olyan horribilis magas árt ígér be az árverés alkalmával az illető vadászterületért, amelyet egy komoly árverező egyáltalában nem adhat meg. De ez ellen is igen bajos a védekezés, mert hiszen nem is volna helyes bárkit is az árverés jogától eltiltani. Hódoljon bárki is vadászati szenvedélyének, aki teheti; nem is ez a tűrhetetlen, hanem inkább az, hogy ezek a vadászterületi bérlők, amikor az árverés folytán a vadászati jog a kezükbe került, akkor azután egy fillért sem fizetnek az általuk beígért összegből,

földbirtokostársaiknak érzékeny kárára. Emellett, t. Ház, nemcsak hogy nem gondozzák a vadászati területen meglévő vadállományt, hanem ezt határozottan pusztítják, sőt akárhányszor kiirtják, (Helyeslések a jobboldalon.) és nemcsak a tilalmi időt nem tartják meg, de képesek még a szaporodás idején is akármilyen vadat, amely fegyverük csöve elé kerül, lelőni.

Nagyon enyhén intézkedik mélyen tisztelt Ház, szerény felfogásom szerint, vadászati törvényünk a sokszor, sőt majdnem minden esetben, életveszélyes vadorzás tekintetében.

Sajnos, hogy ezekkel szemben a csendőrséget is csak hatóság útján lehet igénybe venni, természetesen az eredmény rovására. Talán lehetne intézkedni, hogy az orvvadászok ellen a csendőrség egyszerűen a jogosított panaszára, sőt esetleg hivatalból, lépjen akcióba.

Legyen szabad nagyon röviden rétgazdaságunk és legelőgazdaságunk ügyét is a földmivelésügyi miniszter ur szíves jóindulatába ajánlani. Azt mondja Cserhádi, a magyaróvári akadémia volt híres tanára, „A magyar Alföld mezőgazdaságának reformja” című munkájában, hogy a rét és legelő füve nálunk csak gyom és dudva. Sajnos, ebben teljesen igaza van. Réteink alig részesülnek gondozásban. Évenként kétszeri fűkaszálas és takarmánynyesés után összetipratnak, agyonlegettetnek és a legnagyobb gondozás csak annyiban áll, hogy a tavaszkor rajta képződő hangyaszombékot és vakondturást szétverik rajta; trágyázásáról legföljebb az ég madarai gondoskodnak. (*Derűltség.*) Nehéz itt közvetlenül intézkedni, mert ezek a rétek majdnem kizárólag magántulajdont képeznek. De talán közvetve rá lehetne venni kiskgazdáinkat azok helyes kezelésére.

Sajnos, még olyan községekben is, ahol észszerűbben gondolkozó lakosok vannak, alig talál az ember házat, melyben a trágyatelepek rendezve volnának: az udvar akárhányszor tele van trágyalével, amely a közegészségügynek is rovására, kiszívárogo az utcára. Ezt talán mégis szabályozni lehetne és akkor magától jönne rá a nép, hogy a trágyalevet a rétek gondozására használja.

Legelőterületeink is rendszeres kezelést kívánnak. Hiszen csak így fejleszthetjük marhaállományainkat, csak ez viheti előre kiskgazdáink érdekét és csak így haladhatunk a sokszor hangoztatott husdrágaság enyhítése felé. Hálával emlékezem meg a földmivelésügyi kormány eddigi intézkedéseiről, mert ahol csak lehetősége van rá, szívesen jön a legelőterületek beszerzésénél segítségünkre. Az 1894. évi XII. t.-cz. azonban mégis csak írott malaszt; már pedig fél munkát végzünk akkor, ha a legelőterületek beszerzésére igyekszünk csak, de azokat nem gondoztatjuk.

A gazdálkodás alapfeltétele a tervszerűség, már pedig a legelőgazdálkodásban nálunk, sajnos, tervszerűség egváltalában nincs. Ott túr a sertés, ahol a szavammarha legel. Legelőterületeink tele vannak gyommal, dudvával, kökény- és galagonyabokrokkal és egyéb értéktelen gazzal. Innen van az, hogy míg normális viszonyok között legelőterületeinknek 15 métermáza fűtermést kellene adniok holdanként, a fűtermés ma nálunk átlag 5 métermázsa, ami 6 millió katasztrális hold legelőterületnél 60 millió métermázsa hiányt jelent évenként.

Ez a kérdés tehát szabályrendeletileg megoldandó, a legelők kezelése pedig törvényileg biztosítandó.

Bár jól tudom, hogy az erdők nem alkalmasak intenzív legeltetésre, mindamellett néhol kénytelenek vagyunk erre az erdőket is igénybe venni, mert még nem találta meg minden terület az azt megillető művelési ágat. A mezőgazdaság elhelyezkedése még nem befejezett tény, és különösen az sincs bebizonyítva, hogy az erdők nyilvántartási törskönyvében a kataszteri birtokívek alapján elkönyvelt közbirtokossági és községi erdőterületeken a kijelölt legelőterületeknél nagyobb területek nem volnának-e legeltetés céljaira felhasználhatók.

Nem osztozhatom ebben a kérdésben Bornemissza Lajos t. képviselőtársam véleményével, mert az ő javaslata csak pillanatnyi nyereség lenne. Ezt pedig nem szeretném jövő nemzedékünk érdekének rovására akceptálni. Ellenben helyénvalónak tartanám, ha az erdő az illető királyi erdőfelügyelő és a gazdasági felügyelők együttes működésével legeltetés szempontjából elsősorban kerületeikre nézve megállapíttatnának, azután soroztatnának állatfajok szerint. Általában a legelőterületek kezeléséről szabályrendelet bocsátatnék ki, amelynek szigorú megtartásáért a gazdasági felügyelők tételnének felelőssé. Oly községekben pedig, ahol a legelőterület nagyon csekély, vagy egyáltalában hiányzik, legelőket kell létesíteni. Nem tudom eléggé kárhoznatni azt az intézkedést, hogy a volt telkesgazdák és zsellérek, valamint közbirtokosok közös legelőinek felosztását oly könnyen megengedték, mert ennek azután az lett a következménye, hogy mindegyik birtokos szántónak használja a maga részére eső legelőterületet, még olyan helyen is, ahol tulajdonképpen annak talaja akár fekvésénél, akár alkatrészénél fogva szántóföldre állandóan nem alkalmazható.

Ínnét van azután az, hogy most igen sok község, sőt egész vidék nélküli a legelőket. Már pedig, t. Ház, marhatartást, istállóztatást mesterséges takarmánnyal kiscsászánknál egyáltalában kivihetetlennek tartom. Elméletileg állhat ugyan ez, hanem erre az élet és a tapasztalat feltétlenül ráczáfol. Be kellene tehát szerezni még áldozatok árán is kiscsászánk számára legelőterületeket és ezeket közösségben kellene kezelteni. Csak ennek a révén várható, hogy a husdrágaság is annyira, amennyire szűnni fog, mert semmi sem bizonyosabb, mint az, hogy közfogyasztásra leginkább csak a kiscsászánk által nevelt marha kerül, míg nagyobb uradalmaink rendszerint hizlalnak és jól tudjuk, hogy az ilyen hizott marhát külföldi nagy városokba viszik és pedig sajátságos módon a belföldi közvetítő kereskedelem élelmes kifejlődése folytán sokszor olcsóbban, mint amilyenek az itteni árak.

Részemről tehát semmi szín alatt sem engedhetném meg a legelőterületek felosztását, sőt amennyire lehetséges, azoknak közösségben való kezelését kívánom. Csak ezzel tudnánk kiscsászánknál azt a szerencsétlen szokását kiküszöbölni, amely a magánlegeltetésnél tapasztalható. A magánlegeltetés is feltétlenül eltiltandó volna, mert ennek tulajdonképpen kulturális következménye is lenne. Mindaddig, amíg a magánlegeltetés gyakorolható és szigorú büntetés útján beszüntetve nem lesz, nincs az a tanító, pap, iskolaszék és tanfelügyelő, amelyik el tudná érni, hogy a falusi iskolás gyerekek a tavaszi fű megjelenésétől az

őszí fű elsárgulásáig az iskolát lássák. Hogy ez mennyire nem tartható állapot, annak fejtegetése se nem tartozik ide, sem arra szükség nincs.

Az állami erdőtisztek *Jákói* képviselőnek ügyüket pártoló vonatkozásait nagyon vegyes érzelmekkel fogadták, s azt vég-eredményben ügyükre hasznosnak nem találhatták, mert amit az Országos Erdészeti Egyesület körlevelére való hivatkozás használhatott, azt teljesen lerontotta a Tallián Bélával való, nézetünk szerint is nem a maga idején és előttünk nem világos célból kezdett polémia afelett, vajjon egy előzetes kormány ígérete bizonyos, a felszólaló által is jogosnak elismert kívánságok felett, morálisan kötelezi-e az utódot vagy nem. Ennek a kérdésnek felvetése ellentétben állt az Országos Erdészeti Egyesület felterjesztésével, amely Tallián Bélával egyezően oly határozott, írásba foglalt és nyilvánosságra hozott kormányigéretet kötelezőnek tart az utódra nézve, már csak a kormányigéretbe vetett bizalom és az ország méltósága szempontjából is. Az ellenkező nézet hangoztatása csak erősítette a pénzügyi kormány álláspontját és éppen egyik szaktársuk szájából sokkal többet ártott az állami erdőtisztek ügyének, mint pl. *Mihályi* képviselőnek alább tárgyalandó vehemens támadásai. De lehetetlen fel nem vetni azt a kérdést, hogy *Jákói* miért említette az erdőtisztek jogos és igazságosnak mondott kívánságait, mikor végeredményben maga is azt vallja, hogy e kívánságok ma teljesíthetetlenek, az előző kormány ígétét beváltani nem lehet és az erdőtisztek általa egyébként méltányolt működése a jogos kívánságok teljesítésével nem honorálható.

Hasonló hullámvonalakat látunk az erdőtörvényre vonatkozó fejtegetésekben. Általánosságban elismerés, a konkrét kérdésekben pedig erdőgazdasági tekintetben negatív álláspont. A kötött erdőbirtokállomány csökkentésének propagálása és erdőgazdaságunk egyik legnagyobb bajának, a túlságos legeltetésnek oly értelemben való tárgyalása, amely módot nyújt — éppen a szakember szájából jött nyilatkozat alapján — még tulzóbb kívánalmak támasztására. Megengedjük, hogy néhol talán vannak e téren jogos kívánalmak is, általában azonban erdeink legeltetése — s itt különösen a volt urbéresek erdeire célzunk — ma oly mérvű, hogy további engedmények valóban az erdő tönkretételével egyértelműek. Bizony ma is keletkezik, éppen a legeltetés miatt, újabb és újabb kopár.

Ebben a sokat vitatott és ma már a gazdák körében is helyes és józan szempontból felfogott kérdésben részünkről csak abban oszthatjuk *Jákói* nézetét, amit a rétművelés emeléséről és a legelőgazdaság fejlesztéséről mondott, de itt sem követve őt a legelőbővítés népszerű mezejére, legkevésbé az országszerte legeltetéssel agyonterhelt közbirtokossági és községi erdők rovására.

A következő szónok, aki az erdészetet érintette, *Miháli* Tivadar volt. Ő már sem az erdészeti, sem más tisztviselők járandóságait nem kívánja javítani. Azután reátért *Jákói* Gézának a vadászati törvényre vonatkozó nézeteire, amelyekkel szemben a következőkben foglalt állást:

Elöttem felszólalt t. képviselőtársam azon felfogásával sem érthetek egyet, hogy a vadászati törvény végrehajtása tárgyában a földművelésügyi kormányzat tegyen intézkedéseket és hogy a vadászati törvény még szigorubb és felfogásom szerint reakzionárius értelemben módosíttassék. Ez ellen határozottan tiltakozom. Ha arról van szó, hogy a vadászati törvény revízió alá vétessék, akkor nézetem szerint azt nem a vadász urak szempontjából, hanem éppen ellenkezőleg, az alsóbb néprétegek, illetőleg a földművelő néposztályok megóvása szempontjából kell megváltoztatni.

Midőn t. képviselőtársam az orvvadászatról beszélt, akkor, azt hiszem, csak a sportot űző nagy urak érdekeit akarta előmozdítani. (Mozgás a jobboldalon.) Mi, akik a periferiákon tartózkodunk, tudjuk, hogy a legtöbb esetben hogyan minősítik az orvvadászatot. Ha augusztus 1-jétől szeptember végéig terjedő időben a periferiákon járunk, ahol erdőségek vannak, éjjelenként számos csillogó őrtűzet vehetünk észre. Az a szegény földművelő paraszt ugyanis, aki egész nap fárad és dolgozik, éjjel a vadak pusztítása ellen kénytelen őrizni termését. Mert a vadak ma Magyarországon úgy az állatokban, mint a növényzetben óriási károkat okoznak a szegény népnek (Ugy van! a nemzetiségiek padjain), és én nem tudok rá esetet, hogy azok a sportot űző urak e károkat valaha megtérítették volna, de arra igen is tudok esetet, hogy annak a szegény embernek régi rendszerű fegyverét, amelylyel állatait a vadak ellen megvédelmezte, elkobozták azon a czimen, hogy orvvadász. (Ugy van! Ugy van! a közép hátsó padjain. Élénk ellenmondások.)

Állításainak igazolására *Miháli* azután *Bartha Miklósnak* „Kazár-földön” című művéből idéz, ahol a kitünő író a veteményét a szarvasok és vaddisznók ellen tavasztól őszig minden éjjel őrző ruthén paraszt nyomoruságát írja le.

Miháli beszédének további folyamán szintén a legelőkérdés dominál s végeredményben addig a tulzásig ragadtatta magát, hogy a kopárfásítási akció teljes beszüntetését és a kopároknak

kizárólag gyümölcsfákkal való beültetését követelte határozati javaslat alakjában.

Szükségtelen hangoztatnunk, hogy a gyümölcsfaültetés csak igen korlátolt helyen alkalmas a kopárok kérdésének megoldására s hogy ily retrográd irányu indítvány régóta került a magyar törvényhozás elé.

Az erdőgazdaság és az erdőtisztek ellen vakon elfogult; a faszükséglet és a faárak fejlődése, valamint az ákác szerepe és jelentősége, Svájc erdőgazdaságának fejlődése, mindez teljesen téves megítélésben részesül e beszédben, amelyet ezek után további megjegyzés nélkül bizunk olvasóink ítéletére:

Ha az előadó ur ismerte volna a nép szükségleteit, nem mellőzte volna előadásában a legelőkérdés fontosságát. Mert ezzel szemben mit emelt ki az előadó ur előadói beszédében? Kiemelte az erdőgazdaság fontosságát.

Elismerem, hogy országos szempontból és a jövő szempontjából az erdőgazdaságnak nagy a jelentősége, de mikor ezt a beismerésemet megteszem, azt mondom, hogy akkor, amikor a közgazdasági kérdések a maguk egész komplexusában kell megoldani, nem szabad tulmenni a határon az erdőgazdasági teóriákkal más kérdések hátrányára, mert be kell látnunk, hogy az erdőgazdaság a legelőgazdasággal ellentétben van.

Tudjuk azt, hogy az állattenyésztési kérdést nem lehet megoldani a legelőkérdés nélkül. A műistállózást üzheti a t. előadó ur a maga ezer vagy tizezer holdján, de a szegény ember ezt nem tudja megtenni, ő alig várja, hogy a tavaszi napsugarak előbujjanak, akkor kihajtja a maga szarvasmarháját, sertését és juhát. Különösen a sertésnél és a juhnál el nem képzelhető az istállózás. A legelőkérdés tehát igen fontos kérdés.

Mondom, t. Ház, az erdőgazdasági érdekeket össze kell egyeztetni a legelőgazdasági érdekekkel. És itt talán megengedi a t. előadó ur, hogy elmondjam, mi indított engem arra, hogy aggodalommal viseltessem az iránt, vajjon a mezőgazdasági kérdések helyesen lesznek-e megoldva; az, hogy ő előadói beszédében ugy tünteti fel a mezőgazdaságot, mintha mi csak az erdőből élnénk. Más kérdés ma az erdőgazdaság. Másodrangú kérdés itt a kereskedelmi szempont, csak klimatikus és egészségi szempontból beszélek róla. A mai evolúció során, ahol annyi technikai vívmánnyal találkozunk, az erdőnek, a fának az ára ugy sem emelkedik. De különben is nem tarthatjuk tovább a mai állapotot és nem nézhetjük, hogy kimenjen a nép Amerikába, hanem meg kell engedni a legeltetést azon a területen, amelyen eddig gyakorolták. És most jövőnk beszédem tulajdonképeni tárgyához.

Az előadó ur t. i. nagy vívmánynak tartja, hogy a földművelésügyi kormány a kopár legelőterületeket befásítja. Hát, t. Ház, ugy látszik, hogy a központból már a rendeletek ki is mentek ebben az irányban és mondhatom, hogy a vidéken, különösen a periferiákon valóságos rémületet okoztak ezek a rendeletek

Ha a t. földművelésügyi miniszter ur öexczellenziája venné magának egyszer a fáradságot és megnézné magának azokat a desperált arcokat, láthatná, hogy milyen rémületet okozott ez a népnél. Ha az erdész látja, hogy a ház előtt vagy a község mögött kopár terület van, azt mondja, befásítjuk, szép ligetet csinálunk neked. A nép azt mondja: de nekem állatom, majorságom van, amire azt mondják: az a te dolgod. Azt mondják azok a szegény emberek: uram, hagyjatok békében, nem kérek én az államtól semmi segítséget, amint Bornemissza t. képviselőtársam is helyesen mondotta, hogy hagyjatok békében és akkor béke lesz.

Gr. Serényi Béla földművelésügyi miniszter: Hát az árvíz tavaly?

Miháli Tivadar: Azért mondom én, t. miniszter ur, hogy én közre akarok hatni, amennyire lehet, hogy kiegyeztessük az ellentétet. De nagy rémületet okozott a kopár helyek befásítása, amennyiben az illető erdészekre lett bízva annak megbírálása, hogy melyik a kopár hely. Különösen az én kerületembe szerencsétlenségünkre egy felvidéki erdész jött, aki egész életében csak fenyőfában gyönyörködött és azt hiszi, hogy anélkül nem is lehet megélni. Hát van ott fenyő egypár a házak előtt, de amikor megtudtuk, hogy ő a kopár helyeket be akarja fenyősiteni, ez valóságos rémületet idézett elő. Nagyon jól tudják azt mindenütt, hogy amikor az erdész ráteszi a kezét a kopár területre, hogy azt be fogja fásítani, a nép többé nem rendelkezik azzal, mert kétségbevonja, hogy 15 év alatt vagy hamarabb a fenyő- és tölgyfával való befásítás sikerülne. Ez igen kényes dolog. Tapasztalatból tudjuk. Horvátországban, Zágrábtól egészen Fiuméig vannak kopár területek, ott is voltak fenyőerdők, milliókba került, amíg az állam beültette és kérдем, van-e ott erdő? Hol vannak azok a milliók, amelyeket befektettünk? Károsodott az ország és károsodtak az illető magánosok is, amennyiben juchaikat, állataikat nem tudták legeltetni.

Nagyon szép dolog az erdészeti intézmény és én addig a határig elmegyek, amíg a teóriát kapcsolatba tudom hozni a gyakorlati élettel. Tapasztaljuk az erdészek között is, hogy a felfogások különbözők. Éppen Szolnok-Doboka vármegyében az odaváló erdészek, akik már régi idő óta ismerik a viszonyokat, azt mondják, hogy nem hisznek úgy a fásításban, mint az a Felvidékről lejött erdész. Mondhatom is, hogy onnan nincs is annyi deputációzás, mint az én kerületemből és így lehet, hogy Mártonffy és a többi t. képviselőtársaim könnyebben menekülnek a nép kérései és kívánságai elől. De én kijelentem, hogy eljöttem hazulról és elhatároztam, hogy itt felszólalok a földművelésügyi tárczájánál. A népnek az a kérése volt, hogy tegyenek vele bármit, vigyék el katonának, ő minden áldozatra képes, csak a legelőjét ne vegyék el, mert arra neki állattenyésztési okokból szüksége van. (Igaz! Ugy van! Helyes! és a középén.)

Igy állván a kérdés, belátom, hogy a t. földművelésügyi miniszter ur igen nehéz helyzetben van, mert hiszen a t. miniszter urnak számolni kell egyfelől azokkal a bürokratikus felfogásokkal, amelyek a minisztériumokban dominálnak s amelyek a zöldasztal mellől akarják befásítani a területeket, másfelől pedig számolni kell azzal is, hogy mennyi a legelő érdeke és mennyi az erdő érdeke.

A miniszter ur tehát igen nehéz helyzetben van és én, ámbár nagyon szerény politikusnak tartom magamat, mégis, mint olyan, aki leginkább közgazdasági kérdések iránt érdeklődöm, azokkal foglalkozom, bátorkodom előállani azzal a propozícióval, hogy azokat a kopár helyeket, amelyeket a miniszter ur akar erdősíteni, ne fenyőfával, ne bükk- vagy tölgyfával ültesse be...

Gr. Serényi Béla földmivelésügyi miniszter: Ákáczfával?

Miháli Tivadar: ... nem is ákáczfával, hanem gyümölcsfákkal. (Zaj a baloldalon.) Mert, bocsánatot kérek, így aztán ki lehetne egyenlíteni azt az ellentétet, amely az erdőgazdaság és a legelőgazdaság között ott megvan. Ebben a tekintetben az erdélyi viszonyok egészen specziálisak és én azt hiszem, sokkal célravezetőbb volna, ha ezeket a kopár területeket és a közlegelőket magastörzsű gyümölcsfákkal ültetné be az állam, ellátva azokat — mint az utszéli fák vannak — védőkorlátokkal, úgyhogy a legeltetés azért már az első esztendőkből is lehetséges volna.

Az erdélyi gazdasági egyletekben is többször fölmerült már az a kérdés, és én magam is részt vettem ily irányú diszkussziókban. Aki ott összejöttünk, meggyőződöttünk arról, hogyha ezt az eszmét meg lehetne valósítani, akkor az ország gyümölcsstermelését és az ebből származó jövedelmet megkétszereznék. (Zaj). A miniszter ur említette az ákáczfákat. Hát, bocsánatot kérek, ott, ahol annyi tűzifa van s ahol a sármási és nem tudom miféle gázak amugy is mihamarabb kiszorítják a közforgalomból azt a rongyos fát, napról-napra esik a fa értéke, úgyhogy ma már vágatni és szállíttatni sem érdemes, mert ezeket a költségeket sem kapja meg az ember, oly alacsony a fa ára. Sokkal helyesebb és célszerűbb volna tehát, a kopár helyeket és a legelőket magastörzsű gyümölcsfákkal ültetni be, amire példát látunk a szászok lakta vidékeken, ahol ez a kísérlet igen szépen bevált. De hivatkozhatom saját birtokomra is, ahol mintegy 40—45 holdnyi területet, — amely csuszamlós természetű volt s féltem is, hogy egyszer csak jön a főerdészeti hivatal, védterületnek fogja azt nyilvánítani és beülteti, — magastörzsű gyümölcsfákkal ültettem be, különösen diófákkal — megelőzve az állami beavatkozást — és azt tapasztaltam, hogy a diófa gyökere olyan messze szétágazik, hogy sokkal jobban köti a földet, mint akár az ákácza, akár a fenyő. A legelő minősége pedig javul, mert a fák levelei lehullanak és trágyázzák a földet, amellet, hogy forró nyári napokon kitűnően pihenhet a fák árnyékában az állat.

Én tehát azt hiszem, hogy igazán Magyarország második alapítója lenne az, aki keresztülvinné, hogy mindezek a kopár területek és közlegelők gyümölcsfákkal ültetessenek be. (Mozgás a jobboldalon.)

A földmivelési kérdés megoldásának tengelye és központja a legelőkérdés és akkor, midőn arról van szó, hogy az erdőgazdasági érdekek összeütköznek a legelő kérdésével, azt tartom, hogy mindig a legelőkérdés érdekeit kell megvédeni, kivált ilyen formában. Azt hiszem, hogy akármely ország példáját nézzük, mindenütt sokkal inkább akceptálták az ákáczfák helyett a gyümölcsfákat. Hiszen Erdélyben az ákáczfát, minthogy egyéb fafajtáink vannak, egyáltalában semmire sem használják; a nép még csak nem is tüzeli, (Ellenmondások. Halljuk! Halljuk!) mert nagy lángja van. (Mozgás balfelől.)

Rövid akarok lenni, t. Ház, mert látom, hogy a t. földmivelésügyi miniszter ur már ugys fáradt és annyi mindenféle eszmét hallott, hogy igazán szinte lehetetlen, hogy azokat mind eszében tartsa. (Derűtség jobbfelől.) Én éppen ezért tettem fel magamban azt, hogy csak erre a kérdésre szorítkozom, hogy erre foglaljam le a t. földmivelésügyi miniszter ur figyelmét, de minthogy Pap Géza és más képviselőtársam is azt mondta, hogy a nyugati államokban ugy oldották meg az erdőgazdaság és a legeltetési rendszer kérdését, hogy az erdőgazdaság előnyére határoztak, én kénytelen vagyok azt kétségbevonni. Ott van Svájc példája, ahol ugyszólván teljesen a legelőrendszerre tértek át, de van is belőle haszna, mert hiszen onnan hoztuk be szép svájci állatainkat, amelyeket senki sem cserélne be másokkal. Ott egyébiránt a vasutaknál is ma már a vastalpákat használják, amely kérdés tekintetében nálunk is tapasztalható bizonyos előhaladás, amennyiben nem vagyunk többé rászorulva a tölgyfatalpafákra, mert az impregnált bükkfatalpák is jól beváltak. Ezek ugyanis nem kerülnek annyiba, mint a tölgyfa és talpfákban sokkal többet adnak ki.

Nem tudhatjuk, hogy néhány év múlva nem-e fog valaki más invenczióval előállani és miért járunk el az állattenyésztés rovására akkor, midőn egész bizonytalan jövő előtt állunk? Azt hiszem, hogy felesleges is tovább fejtegetnem ezt a kérdést, hiszen elismert dolog az, hogy az erdőgazdaság $1\frac{1}{2}$ vagy $2\frac{0}{10}$ -nál nagyobb jövedelmet nem hoz s ezt is csak a nagybirtokosnak hozza meg, akinek módjában van megvárni, míg megnő az erdő és ezzel megjő az értéke is; míg vasutat építenek az erdőbe stb., de az a szegény existenciájú ember nem várhat. S e tekintetben nagy igazságtalanság történt a volt urbéresekkal szemben, amikor kiadták illetményeiket s az erdőfelügyelőség alá helyezték. Hol van itt az igazság? Hiszen a tulajdonjog egyenlő, hiszen megváltatott a földesurnak az a földje. (Zaj.)

Nem vitatom, hiszen tul vagyunk már rajta, de azokat a szegény urbéreseket ne kényszerítsük arra, hogy azonkívül, ami megvan, új területeket létesítsen az urbéresség számára. Ez egyszerűen abszurdítás és ezt országos szerencsétlenségnek tartom. Hogy micsoda erdőtisztviselők vannak, hogy az erdőgazdaságban micsoda bürokratikus felfogás érvényesül, az rám nézve mindegy. És hogy a nyugati államokban ma az erdőgazdaság napirendre sem kerül, hanem ott a földmivelés kérdésében már magasabb szempontból itélik meg a dolgokat, legyen szabad hivatkoznom egy nagy francia tudósra, aki Párisban igen érdekes értekezletet tartott a mezőgazdaságra vonatkozólag.

T. Ház! Meg vagyok róla győződve, hogy nem én, hanem a t. előadó ur van helytelen felfogásban, mert ő még magasztalja az erdészeket és kitünteti a kormány politikáját, hogy a fordaterületet be akarja fásítani, a szegény existenciákról, a legelőkérdésről pedig nem szól egy szót sem. (Ellenmondás a jobboldalon.) Felismerem az erdészeti fontosságát, de kívánom, hogy a nép érdekében, a mezőgazdaság érdekében az erdészetet és a legelők kérdését egyformán elégtessék ki az állattenyésztés érdekében.

Pap Géza előadó: Senki sem mondja az ellenkezőt!

Papp Elek: Az előadó is azt mondta.

Mihályi Tivadar: Várhatók itt mindenféle modern találmányok. Így pl. egy francia gazdasági egyesületben Leon Martin igen érdekes előadást tartott az elektromosságról. (Mozgás.) Mi veszekedünk a tölgyfáról és erdészetről, ott meg beszélnek az elektromosságról és a haladásról általában. (Mozgás a jobb-oldalon.)

Nem érthetek tehát egyet Bornemissza Lajos t. képviselőtársam felfogásával, hogy a kivándorlás kérdését hagyjuk menni a maga útján. Egyéb tekintetben, az erdőgazdaságot illetőleg mondottakban egyetérttek vele és különösen nagyon helyeslem, hogy felhívta a t. földmivelésügyi miniszter ur figyelmét arra, hogy mikor majd a népek legelőket fog kiosztani, ügyeljen arra, hogy az erdőtisztviselőket és hatóságokat távoltartsa azoktól a területektől. Ez egy nagy földbirtokosnak a szájából, aki vett magának fáradságot, hogy megismerje a viszonyokat, jellemző dolog. Hiszen mikor a parasztember azt mondja, hogy távoltartani, azt érti ezalatt, hogy rossz ember, kriminális ember és ime odajutottunk, hogy már a kiváltságos osztályhoz tartozó képviselőknek egy igen t. alakja meggyőződött arról, hogy az erdőhatóságokat, ami a legelő kérdését illeti, távol kell tartani. Én ismétlem ezt a szót és kérem, hogy a t. földmivelésügyi miniszter ur vegye figyelembe.

A t. előadó ur és néhány közbeszóló t. képviselőtársam is azt mondta, hogy nagy nemzeti missziót teljesítenek az erdőgazdasági tisztviselők a periferiákon. Erre én csak annyit jegyzek meg, hogy nagy szerencsétlenség ebben az országban, hogy nem a szakszerűség oldaláról fogjuk fel a dolgokat, hanem mindent a politikának szerencsétlen szemüvegén nézünk.

Az erdészeti kérdéseknél is az a legnagyobb baj, hogy tisztviselőinknek nincs szociális érzéke. Tisztelet a kivételnek, általánosítani nem akarok, de az tény, hogyha szociális érzéke volna, akkor a parasztembert embertársának tekintené (Ugy van! a középén.) és érvényesítené a nép fiainak azokat a jogait, amelyek a természet jogával és az isteni törvényekkel összeegyeztetendők és akkor megvan a béke.

Határozati javaslatom így szól (olvassa): „A képviselőház utasítja a kormányt, hogy a kopár helyek beerdősítésére kiadott rendeleteket vonja vissza és hogy úgy a kopár helyeknek, valamint a közlegelőknél gyümölcsfákkal való beültetése tárgyában, szakférfiak és az érdekeltek meghallgatása után, a Háznak javaslatot tegyen“. (Helyeslés a középén.)

Őszintén sajnáljuk, hogy az erdőgazdaságot és az erdőtisztítást ebben a beszédben ért méltatlan támadások és a kifejezésre jutott igen téves felfogások a törvényhozásban most helyet foglaló erdészeti szakértők részéről nem részesültek a kellő visszautasításban, hanem ez laikus részről történt.

Megtette ezt már *Telegdi József*, aki bár az erdőgazdaságról, az erdősültség szükséges fokáról nem vallott közgazdaságilag mindenben elfogadható nézeteket, mégis legalább az erdőtisztítással szemben elfogulatlanabb, a legelőgondozás és annak törvényes

szabályozása kérdésében pedig éppenséggel figyelemreméltó dolgokat mondott.

Ami pedig Miháli Tivadar t. képviselő urnak az erdészettel szemben emelt vádját illeti, erre talán nem is szükséges reflektálnom, mert hiszen a magyar erdészeti kar, a magyar állami erdészet olyan magas nivón áll, hogy nemcsak a külföld által van általánosan elismerve, de valamennyiünknek, akik erdőgazdák vagyunk, példa gyanánt a magyar állami erdészet szolgál, ott tanuljuk meg, hogyan, mikép kell az erdőgazdaságot helyes irányban berendezni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) És ha neki kifogásai vannak az állami erdészet, vagy az erdészeti felügyelők ellen azért, mert nem tudom, valamely csuszamlós, kopár területet be akarnak fásítani, amelyre különben mint legelőre nagy szüksége van a népnek, ott ne az erdészeket hibáztassa, hanem a törvényt. Ha az erdészeti közegek és erdőfelügyelők szószerint végrehajtják az erdőtörvényt, azért őket hibáztatni nem lehet, mert hiszen az erdőtörvény amellett, hogy szintem is bizonyára revízióra szorul és megváltoztatására szükség van, rendkívül fontos gazdasági ágának megőrzésére van hivatva és inkább örülünk annak, hogy Magyarországon egy üdvös törvényt végrehajtanak, mikor fájdalom, annyi, nagyon jól meghozott törvényünk végrehajthatatlanul hever. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.)

Ma már fajt accompli előtt állunk, az Alföldön legelő nincs, a Felföldön pedig részben joggal, részben pedig talán nem egészen helyesen az erdészet akadályozza a legelő terjedését. (Ugy van! jobbfelől.)

Ezen tehát nézetem szerint segíteni kell mind a két oldalon. Segíteni kell az erdőtörvény revíziójával, (Helyeslés jobbfelől.) nem pedig azzal, hogy az erdészeket szidjuk, amiért a törvényt megtartják. (Helyeslés jobbfelől.) Mindazok a területek, amelyek feltétlenül szükségesek a vízrajzi viszonyoknál fogva, amelyek feltétlenül szükségesek azért, hogy az ország faszüksége fedezve legyen, amelyek feltétlenül szükségesek azért, hogy csuszamlások és ezzel veszedelmes földmozgások elő ne idéztesse, mindazok a területek továbbra is tartassanak meg erdőknek. (Helyeslés jobbfelől.) Azok a területek azonban, amelyek ezt a feltétlenül szükséges célt nem szolgálják, mentessenek fel és adassanak át a mezőgazdaságnak. (Általános élénk helyeslés.) Különösen rá akarok mutatni egy momentumra. A kötött birtok az erdőtörvény értelmében annyi erdőt tartozik fentartani, mint amekkora a státus az erdőtörvény megalkotása alkalmával volt. Ehhez mereven ragaszkodnak és ennek következménye az, hogy nagyon sok sikterület, de nem az Alföldön levő sikterület, amelyen az erdő a klimatikus viszonyoknál fogva szükségletet képez, hanem dombvidék alján fekvő sikterület felerdősítettik, mert a kötött birtok erre kötelezve van, holott a kötött birtok és a szomszédos lakosság nagy hasznára abból a területből kitűnő legelő és kaszáló válnék.

Én tehát az erdőtörvény revíziójánál arra is ki óhajtok terjeszkedni, hogy a kötött birtok csak annyiban legyen köteles erdőt fentartani, amennyiben az erdészeti szempontból okvetlenül szükséges. Megjegyzem még, hogy nekem az a tapasztalatom, hogy amikor ma az erdőterület körülbelül egyötöd részét képezi

az ország területének — ami ma már nem okvetlenül szükséges — az erdőterület oly nagy, hogy nem bírnak vele, még az állam sem, annál kevésbé a kötött birtokok tulajdonosai és legkevésbé azok a szegény magánbirtokosok, akik mint utolsó jövedelmet, levágták a fájukat és már most kötelezve vannak, hogy azt a nagy területet megint erdősítsék. Ha kisebb lesz az erdőterület azokkal a területekkel, amelyeket Bornemissza Lajos t. barátom és én kiszakítani óhajtok, akkor az erdők jobban lesznek gondozva és nem fog megtörténni, hogy éveken át parlagon heverjenek földterületek, amelyeken legeltetni nem szabad, de amelyek erdősítve nincsenek. Az erdőtvény revíziója alkalmával azonban szükségesnek tartom egyuttal a legelőtvény megalkotását, nehogy az itt felszabadított, erdőtől elvett területek úgy járjanak, mint az alföldi szikes területek, hogy azoknak is neki akasztják az ekét és akkor nem lesz belőlük sem legelő, sem erdő, hanem kopár föld. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

Szükségesnek tartom tehát a legelőtvényt és valamint az erdőtvény feltétlen erdőterületet állapít meg, azonképen a legelőtvény állapítson meg feltétlen legelőterületeket, amelyeknek fogalma alá tartoznék az erdőtől elvont terület, a havasi legelők, az Alföldön lévő összes szikes területek, az én nézetem szerint még azok is, amelyek már fel vannak szántva, azonban már eke alá nem valók, azután kisebb mérvben némely futóhomok- és tőzegtalaj és a földmvelési miniszternek tartassék fenn az a jog, hogy felmentést adhasson a feltétlen legelőterület fentartása alól olyankor, amikor magasabb, intenzivebb művelési ág alkalmazása válik lehetővé. (Helyeslés.)

Latinovics Pál nagy rokonszenvvel szólt az erdőgazdaságról, sőt egy előttünk közelebbi körülményeiben nem ismert ügyben a minisztérium erdészeti osztályától azt követelte, hogy egy alföldi erdősítési ügyet erélyesebben és nagyobb gyorsasággal karoljon föl.

Beszédének bennünket érdeklő része a következő:

Áttérek most az erdőgazdaságra. Sajnos, erdeinknél óriás pusztulást tapasztalunk, különösen Erdélyben és Szlavóniában. De nem is lehet csodálni, mert nemcsak a kispolgárok, de a nagybirtokosok sem tudták sokszor, hogy mit érdejük, és hogy milyen kincs van benne. Így pl. Szlavóniában volt egy nagy erdőbirtokos, — a nevét nem akarom megemlíteni, meghalt már szegény, — aki nem tudta, hogy mennyije van erdőben; hozatott magának Csehországból egy erdészt, aki az erdőt megbecsülje, tervet készítsen, hogy aztán ő annak rendje és módja szerint adhassa el azokat és ne kótyavetyélje el. Időközben egy francia társaság, amely hordódongát akart venni, az öreg urnak 4 millió forintot ígért az erdőért. Amint hallottam, ez az összeg az illetőnek a legmerészebb gondolatát is felülmulata és már majdnem megkötötte a szerződést, amikor mégis jobb sugallatra hallgatva, bevárta, amíg az erdész megjött. Az erdész valóban megérkezett és azt mondotta, hogy az erdő nem négy milliót, hanem 20 millió forintot ér és kijelentette, hogyha az erdő egy negyedrészt egy esztendő alatt öt millióért el nem adja, csapja el. Ezt az esetet csak példaképen voltam bátor főlemlíteni.

Itt ajánlom a miniszter urnak azt, hogy nálunk Bácskában Zenta város elhatározta, hogy a Felső-Bácskában 3000 holdat fog megvenni és betelepíteni Terézhalmán erdőekkel. Tanuságot tehet róla Lovászy Márton és Mikosevics Kanut t. barátom is. A határozat egyhangulag keresztülment és annak ellenére, hogy e terv keresztülvitele esetén nagy kincset jelent a városra, mi történt? Az, hogy az ügy már hat hónapja hever az erdészeti osztálynál a minisztériumban és amint hallom, nem is nagy szimpátiával fogadják. Nekem is vannak ákáczerdők, birtokaim is ákáczával vannak bekerítve és mondhatom, az Alföldnek nincs jobb fája az ákácznál; nagyszerű tűzifa és szerszámfa és ha gondozzák, oly egyenesen nő meg, mint a sudár fenyő s épületfának is lehet alkalmazni. Én kérem a t. miniszter urat, méltóztassék az erdészeti osztályra ráparancsolni, hogy ezt az ügyet kedvezően intézze el a város érdekében.

Baross János ezuttal is főként a hitbizományok kérdésével foglalkozott és a Beksics-féle eszme realizálása körül igen egészséges eszméket nyilvánított. Beszédével bővebben a Beksics-féle elmélettel kapcsolatosan külön foglalkozunk.

Magyar Károly a fának és az erdőnek barátjaként jelentkezett.

A feltétlen erdőtalajok beerdősítéséről törvény intézkedik. Egyik legutóbbi felszólalásában éppen ezt kifogásolta Miháli Tivadar t. képviselőtársam, aki ugy látszik igen nagy ellensége a fának, pedig mindenesetre téved a t. képviselő ur, ha azt hiszi, hogy a földgáz valaha képes lesz pótolni az élőfát. Hiszen éppen az a legnagyobb hiba, hogy ugyszólván az egész Alföldön nincs erdő és nincs fa, amely körülmény száraz klimatikus viszonyainkat is részben előidézi. (Ugy van! a jobboldalon.)

Én e tekintetben éppen ellenkező véleményen vagyok és azt szeretném, hogyha minden község határában lenne erdő (Halljuk! Halljuk!) és hogyha a külterületeken erre alkalmas terület nincs, akkor beültetném fával a belterületeket és pedig nemcsak a községek utcáit, tereit, de ezek mellett a kerteket, udvarokat is, akár gyümölcsfával, akár haszonfával, akár díszfával, csak fa legyen. (Helyeslés.) Ez mindenesetre nemcsak a közegészségügyre és a klimatikus viszonyokra nézve, hanem különösen tűzveszély esetén járna nagy haszonnal, kiváltképpen a mi zsuppal fedett házakból álló kis községeinkben. Mindezek dacára azonban annyiban igazat adok Miháli t. képviselőtársamnak abban, hogy nem szabad a földet kizárólag egy művelési ág szempontjából, az erdészet szempontjából át nézni, mert tény az, hogy eddig az összes mezőgazdasági ágak közül ugyszólván kizárólag az erdészettel foglalkozott a kormány, különös előszere-ttel. Nemcsak arra van szükség, hogy a feltétlen erdőtalaj erdő legyen, hanem arra is, hogy a feltétlen legelőtalaj legelő legyen. E kettő között pedig annyi rokonvonás van, hogy annak elbírálását kétes esetekben nem lehet egyedül az erdészetre bízni. (Zaj.)

Beszédének a telepítési törvénnyel kapcsolatos része is igen egészséges erdőgazdasági felfogásról tesz tanuságot:

Ebben a tekintetben (t. i. a kötött birtokoknak az erdős hegyvidékre való áthelyezésénél) én ugyanis azt találom, hogy ezek ott tudnák azt a hivatást legjobban teljesíteni, amely a kötött birtokoknak elsősorban hivatásuk volna. Ezek először is a feltétlen erdőtalajok erdősítésének fentartását biztosíthatnák, másodsor a magyarság védbástyájaként szerepelhetnének (Ugy van! Ugy van! jobbról) és megakadályozhatnák azt, hogy idegen honosok a Kárpátokon át történt nagymérvű birtokvételekkel benyomuljanak hazánk területére. Ép ezért helyeslem a telepítési törvényjavaslat azon intézkedését, hogy aki mezőgazdasági művelésre alkalmas ingatlanát az államnak telepítés céljára átengedi és egy éven belül ezen összesen erdőbirtokot vásárol, bélyeg- és illetékmentességben részesüljön, (Helyeslés jobbfelől) valamint azt az intézkedést is, hogy 50 kat. holdnál, illetve 10.000 K értéknél nagyobb kötött birtokok eladás előtt a kormánynak megvételre felajánltassanak, (Helyeslés jobbfelől) továbbá, hogy bármely ingatlan bírói végrehajtásánál a földművelésügyi miniszter ur a maga közegei által ajánlatot, illetőleg utóajánlatot tehessen; (Helyeslés) különösen pedig azt az intézkedést, hogy aki állandóan külföldön lakik, a megvett ingatlan kataszteri tiszta jövedelmének tizszeresét, de legalább is 50 koronát katasztrális holdanként tartozzék a telepítési, illetőleg erdővásárlási alap javára befizetni. (Élénk helyeslés.)

A telepítési és erdővásárlási alapra egyébként igen nagy szükség van s ennek révén részemről a mai helytelen birtokmegosztásnak igen sok hibáját is orvosolhatónak találom, különösen, hogyha a kormány kezébe venné a parcellázások intézését, mert a mai rendszer mellett semmi sem állja útját annak, hogy a nép földhésségének kihasználásával óriási visszaélések is ne követsenek el. (Igaz! Ugy van!) Ma már nem lehet a parcellázást az egyszerű adásvétel fogalma alá vonni; ez most jóformán a földdel űzött kereskedés, üzérkedés jellegével bír és szükséges, hogy törvényhozásilag szabályoztassék és állami ellenőrzés alá helyezzessék. (Helyeslés.)

Csemez István egy esetet említett fel beszéde során, amely a kötött birtok erdőállományának épségben tartására vonatkozó örvényes rendelkezés gyakorlati alkalmazásának kerületében felmerült nehézségeit illusztrálja.

Gróf Serényi Béla földművelésügyi miniszter beszédének ama részével, amely a birtokpolitikára és a horvátországi kincstári erdők személyzetére vonatkozik, egyelőre nem térünk ki, csupán beszédének többi részét regisztráljuk itt, amelyből egyfelől az állami erdőtisztikar örömmel veheti tudomásul, hogy miniszterében meleg pártfogóval bír, aki az érdekeikért való küzdelmet még fel nem adta, másfelől általánosságban örömmel fogadhatjuk a kopárfásítás kiterjedtebb eszközzésére vonatkozó bejelentést, amely nem jelent legelőelvonást, mert hiszen azokon a tönkrement területeken többnyire nincs már legelni valója az állatoknak

Tallián Béla t. barátom az erdészek státusának rendezését és anyagi helyzetük javítását proponálja. Erre nézve a következő kijelentést tehetem. Az 1911. évben nincs semmikép módomban bármely irányban javítást eszközölni. Én — és ezt frázis nélkül mondhatom, mert magam is nagy imádója vagyok az erdőnek — nagyrabecsülöm és szeretem ezt a foglalkozást és át vagyok hatva attól, hogy ezek az emberek néha-néha távol minden kulturvidéktől kénytelenek exisztálni és gyermeküktől azt a nevelést vagy megvonni, vagy részükre súlyos áldozatok árán megszerezni, mely egy művelt és intelligens embert megillet. Méltóztassanak azon kijelentésemben belenyugodni, hogy az 1912. évi költségvetésben iparkodom a helyzeten annyit javítani, amennyi tőlem telik. (Helyeslés.)

Ami a többször hangoztatott és itt Miháli képviselő ur által is felhozott kopár területeket és legelőket illeti, méltóztassék megengedni, hogy erről kumulálva beszélhessek. Ebből nem lehet pártkérdést csinálni, nem lehet nemzetiségi kérdést csinálni. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Ebből józan, okos közgazdasági kérdést kell csinálni, amely javára legyen az országnak és annak a népnek is, amely ott lakik. (Helyeslés jobbfelől.) Én annak barátja nem vagyok, t. Ház, hogy a néptől a legelő elvonassék, (Helyeslés.) hiszen az egész programom az volt és ezt nemcsak gazdasági szempontból, hanem szociális szempontból is hangoztattam, hogy igen sok helyen a népnek nemcsak a gazdasági fejlődésére, de megnyugtatótására is a legelőterületeket szaporítani és a legelőket javítani kell. A képviselő urnak szemrehányásai velem szemben igaztalanok. Ha én kiküldtem egy körrendeletet, hogy a kopár területeket vegyék fel és azokat be kell ültetni, azok elsősorban azon kopár területekre vonatkoznak, melyek a falvakat veszélyeztetik. Méltóztassék csak azt venni, ami tavalý Krassó-Szőrény megyében történt árvíz idején.

Az árvíz után azonnal kiküldtem oda három főerdészt, akik ott több hetet töltöttek el, az egész vármegyének hidrográfiai és geográfiai viszonyait felmérték. A helyzet a vármegyében a következőképen áll. Az erdők egy része az osztrák-magyar államvasuttfársaság, más része a magyar állam, a többi egy vagyonközösség tulajdona. Az erdők eme részén, az u. n. ápolt erdők területén az árvíz, melynek az esőmennyisége teljesen ugyanaz volt ezen a területen és a vármegye egyéb területein — gondolom 160—180 mm — összesen 30—40.000 K kárt okozott. Az erdőknek másik részén, ahol körülbelül 40—50.000 holdnyi kopár terület van, az árvíz a görgeteget megfogta, a köveket leseperte, elárasztotta a községeket, emberéletet pusztított és a kár 20—30 millió koronányi volt.

Ily körülmények közt tehát világos, hogy e kopár területek beültetése nem a nemzetiségek bosszantására való, hanem egyszerűen a nép józanul felfogott érdekében van, mert árvíz esetén megvédelmezi őket hasonló károktól. (Helyeslés.)

Gondoskodni fogok tehát arról, hogy ahol kopár területek oly nagy mennyiségben vannak, hogy a legelők jelentékeny részét is elveszik, a legelőket más területekkel pótoljuk. (Élénk helyeslés a jobboldalon és középén.) Másodszorban el akarok követni mindent arra, hogy különösen a szegény községek ne sujtassanak anyagilag e beültetés által. Ezért államköltségen és állami felügyelet alatt fogom a beültetést eszközölni, ahol pedig a kopár erdőterületek a szüksé-

ges legelőket is elvonják, gondoskodni fogok az imént említett összegek segítségével megfelelő legelőterületekről. (Általános helyeslés.)

A kopár erdőterületek azonban nálunk nemcsak a szegény nép birtokában vannak; vagyonos birtokosok is rendelkeznek oly kopár területekkel, melyek beültetve nincsenek, s amelyek a köznek veszélyére vannak. E nagybirtokosokat tehát nem fogom pénzzel segélyezni, hanem egyszerűen fel fogom őket szólítani arra, hogy záros határidő alatt ültessék be e területeiket, mert különben meg fogom őket büntetni. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon.)

(Folytatása következik.)

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

PÁLYÁZAT ERDÉSZETI ÖSZTÖNDIJAKRA.

Az Országos Erdészeti Egyesület „Bedő-Albert-alapítványából” pályázatot hirdet két egyenként 800 koronás ösztöndíjra.

Az ösztöndíj az Országos Erdészeti Egyesület tagsági kötelékében álló magyar erdőtisztok és erdészeti altisztok olyan szegénysorsu, szorgalmas és jó előmenetelű fiai számára alapított, kik az erdészeti pályára készülnek s szaktanulmányaikat a selmeczi m. kir. erdészeti főiskolán szándékoznak végezni.

A kiírt pályázatban tehát részt vehet minden erdészeti pályára készülő, középiskolákat végzett, vagy a selmeczi m. kir. erdészeti főiskola rendes hallgatói közé tartozó ifju, ha 1. kimutatja, hogy atyja mint erdőtiszt vagy erdészeti altiszt, erdészeti szolgálatban áll vagy állott, s mint ilyen az Orsz. Erdészeti Egyesületnek első belépésétől kezdve állandóan és legalább öt év óta tagja, vagy ha elhunyt, legalább öt éven át haláláig tagja volt s tagsági kötelezettségének mindenben eleget tett; 2. ha hitelesen igazolni képes hogy szülei sem elegendő vagyonnal, sem elegendő jövedelemmel nem bírnak arra, hogy őt tanulmányai végzéséig kellő anyagi ellátásban részesíthessék; 3. ha hiteles orvosi bizonyítvánnyal igazolja, hogy ép és egészséges testi szervezettel s különösen hibátlan látó- és halló-érzéssel bír; 4. ha az érettségi vizsgát valamelyik középiskolában jó sikerrel letette s amennyiben már a selmeczi m. kir. erdészeti főiskola rendes hallgatói közé tartozik egyszersmind az ott eddig megtartott vizsgákat is a rendes hallgatók,